

BATI KARADENİZ BÖLGESİNE OLAN TURİSTİK TALEBİN TAHMİNİ, EKONOMETRİK BİR YAKLAŞIM

Gökhan EMİR*

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, Batı Karadeniz Bölgesine olan turistik talebin test edilmesi ve bölgede yapılacak yatırımların bu tahminlerin sonuçlarına göre yapılması gerektiği önem kazanacaktır. Çalışmada "En Küçük Kareler" (EKK) yönteminden yararlanılmıştır. Burada talebi temsil etmek için bölgede konaklayan turist sayısı esas alınmıştır. Bu değişkeni etkileyen faktörler ise, kişi başı gelir, döviz kurları, tüketici fiyatları endeksi ve turistik işletme belgeli yatak sayısıdır. Bu değişkenler yardımıyla birçoklu regresyon denklemi oluşturulmuş ve denklem Batı Karadeniz Bölgesine en çok turist gönderen beş ülke için ayrı ayrı tahmin edilmiştir. Beş ülkeden bölgeye olan turizm talebini tahmin etmek için 1988–2007 yılları arasını kapsayan yirmi yıllık dönem seçilmiştir. Model EKK yöntemiyle tahmin edildikten sonra değişkenlerin ve modelin bir bütün halinde anlamlılığını test etmek için F ve T test istatistikleri uygulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Turizm, Talep, Tahmin, Ekonometrik Model, Batı Karadeniz Bölgesi.

FORECASTING THE TOURISTIC DEMAND FOR WESTERN BLACK SEA REGION, AN ECONOMETRIC APPROACH

ABSTRACT

The aim of this study is to forecast the touristic demand for Western Black Sea Region. Future investments in the region can be realized taking into consideration the results of the forecasts in this study. In the study regression equation method was used. The number of the tourists in the region represented the demand. The factors affecting this variable are income per capita, currency rates, index of consumer prices and the number of accomodation capacity that has a touristic enterprise licence. With the help of these variables a multiple regression equation was formulated and this equation was forecasted separatly for each of the five countries that send thr highest number of tourists to Western Black Sea Region. In order to forecast the touristic demand to the region from six countries, a period of 20 years from 1988 to 2007 was chosen. After the model was forecas-

* Bartın Üniversitesi, Bartın Meslek Yüksekokulu (Öğr. Gör.)

ted using regression equation method. F and T tests were applied to test the significance of the variables and the model as a whole.

Key Words: Tourism Demand, Forecasts, Econometric Model, Black Sea Region.

GİRİŞ

Turizm sektörü, ülkemiz kalkınma sürecinde özellikle ekonomik açıdan sağladığı girdilerle, ulusal gelirimizin önemli bir boyutunu oluşturmaktadır. Önümüzdeki yıllarda ise uygulanan makro ekonomik politikalar ve alınan makro kararlar turizm sektörünün öneminin giderek artacağını göstermektedir.

Genel olarak ülkelerin temel hedefleri; az gelişmiş ise, ekonomik kalkınmalarını tamamlayıp gelişmiş ülkeler arasında yer almak, gelişmiş ise daha yüksek refah seviyesine ulaşmaktır. Bunun için de sanayileşmeye ağırlık vererek ekonomik yönden kalkınmak isterler. Bazı ülkeler endüstriyel alanda gelişmeye ya uygun değildir ya da yeterli kaynağa sahip değildir. Ancak, bu ülkelerin bazıları zengin turizm potansiyeline sahiptir. Büyük miktarlarda dövizin el değiştirdiği turizm sektörüne, gelişmekte olan ülkeler, ekonomik büyümeyi ve iktisadi gelişmeyi sağlayacak olan öncü bir sektör gözleriyle bakmaktadırlar (Sarkım, 1997: 12–13)

Son yıllarda Batı Karadeniz Bölgesi'nin en önemli gelir kaynaklarından biri turizmdir. Bölgeye yönelik kültür ve doğa turizmine olan ilgi artmaktadır. Bölgeye olan talep genel olarak İstanbul ve Ankara çıkışlı Batı Karadeniz Bölgesini kapsayan yurtiçi paket turlardır. Bölgedeki Amasra, Kastamonu, Safranbolu, Ereğli, Eskipazar, İnebolu, Cide ve Bolu gibi turistik merkezler, yerli ve yabancı turistlere alternatif turizm hizmetleri sunarak bölge ekonomisine önemli katkı sağlamaktadır. Bölge, iklimsel olarak kitle turizmi açısından vazgeçilmez olan deniz-kum-güneş turizminden ziyade doğa ve kültür turizmine daha elverişlidir. Ekolojik kaynaklar açısından oldukça zengin bir bölge olmasına rağmen, bölgede turizm endüstrisi açısından henüz yeterli gelişme kaydedilememiştir. Bunun en önemli nedenlerinden biri, bölgedeki turistik potansiyele sahip kaynakların hem turistler, hem yatırımcılar, hem de yerel yönetimler tarafından henüz keşfedilmemiş olmasıdır.

1. İLGİLİ ÇALIŞMALAR

Bir ülkeye ya da bölgeye olan turistik talebin tahmini konusunda yerli literatürde üç çalışmaya rastlanılmıştır. Hepsisi de bir yüksek lisans tezidir. Benzer çalışmalardan biri, (Sarkım, 1997). Bu çalışma, 1970–1994 döne-

minde Türkiye'ye turist gönderen 11 ülkenin Türkiye'ye olan turizm talebini etkileyen faktörleri incelemiş ve talebi en fazla hangisinin etkilediğini belirlemiştir. Bir diğeri (Emir, 2000) çalışmada ise, 1985–1999 yıllarını kapsayan onbeş yıllık bir dönemde Doğu Karadeniz Bölgesine olan uluslararası turizm talebinin tahmini yapılmıştır. Yine (Adalıoğlu, 2005) çalışmasında, Türkiye'ye olan 1970–2004 yılları arasındaki turizm talebi gözetilerek, gelecek yıllar için sayısal öngörülerde bulunmuş ve elde edilen sonuçları bilimsel çerçevede yorumlamıştır. Yabancı literatürde ise; (Song, Wong ve Chon, 2003) Hong Kong Turizmine Olan Talep Tahmininin Modellemesi adlı makale, bu çalışmaya en yakın olarak bulunan tek çalışmadır. Makale yazarları, 2001–2008 yılları arasında Hong Kong turizmine olan turistik talep hakkında benzer bir ekonometrik model uygulayarak, bu talep üzerinde hangi faktörlerin etkili olduğunu belirlemişlerdir.

2. YÖNTEM

Bu çalışmanın temel amacı, Batı Karadeniz Bölgesine olan turistik talebin tahminlenmesi ve bölgenin bu talep üzerinde ne kadar etkili olduğunun test edilmesidir. Batı Karadeniz Bölgesinin seçilmesinin amacı; çok fazla turist çeken bir bölge olmamasına rağmen, turizm talebinin Karadeniz kıyılarına yönelmesi ve bu bölge turizmiyle ilgili akademik çalışmaların yetersiz olmasındandır.

Turizm araştırmacıları, turizm talebiyle ilgili çalışmalarını sürdürürken tahmin yöntemini kullanmaktadırlar. Gelecek önceden bilinemediği için gelecekle ilgili olarak yapılacak bir tahmin %100 doğruluk garantisi taşıyamaz. Bu nedenle talebi tahmin etmekten amaç, bilinen bazı şartlarda gerçekleşmesi muhtemel talep düzeyini belirleyebilmektir. Yapılacak bir tahminin amaçları oldukça değişkendir. Bu nedenle uygun yöntemi seçebilmek için, tahmini gerçekleştiren kişinin ilgililerin hangi bilgilere ihtiyaç duyduğunu ve bu tahminin nerelerde kullanılacağını bilmesi gerekir. Tahminde en çok kullanılan yöntem “En Küçük Kareler” (EKK) adı verilen istatistikî bir yöntemdir. Tahmin edilen regresyon eşitliğindeki katsayılar, eşitliğin bütünü ve bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkeni açıklama gücünün istatistikî olarak test edilmesinden sonra, bu eşitlik kullanılarak ileriye dönük talep tahminlerinde bulunmak mümkündür. Çok değişkenli regresyon yöntemi kısa ve orta dönemli tahminler için uygun bir yöntemdir (Dallı, 1980; 82–85).

Turizm talebinin tahminine yönelik yapılan geçmiş çalışmalar incelendiğinde, genellikle talep tahmin tekniklerinden “Çoklu Regresyon” analizlerinin

kullanıldığı görülür. Çok değişkenli regresyon modeli açıklayıcı değişkenlerdeki bir değişimin açıklanan değişkeni nasıl etkilediğini gösterir. 1988–2007 arası son yirmi yıllık dönemde Batı Karadeniz Bölgesine olan uluslararası turizm talebinin tahmini için gerekli olan Ekonometrik Model, çok değişkenli regresyon denklemine göre oluşturulmuştur. Model biri bağımlı, dördü bağımsız beş değişken ve bir hata teriminden oluşur. Burada talebi temsil etmek için bölgede konaklayan turist sayısı esas alınmıştır. Bu değişkeni etkileyen faktörler ise, kişi başı gelir, döviz kurları, tüketici fiyatları endeksi ve turistik işletme belgeli yatak sayısıdır. Bölge için oluşturulan turizm talep tahmin denklemi;

$$LKTS = \beta_0 + \beta_1 LKBG + \beta_2 LDK + \beta_3 LTÜFE + \beta_4 LYS + u_i$$

LKTSti = t yılında i ülkesinden bölgeye gelen turist sayısını,

LKBGti = t yılında i ülkesinde kişi başına düşen milli geliri,

LDKti = t yılında i ülkesi parasıyla YTL arasındaki döviz kurunu,

LTÜFEti = t yılında Türkiye'deki tüketici fiyatları endeksini,

LYSbt = t yılında bölgedeki turizm işletme belgeli yatak sayısını,

L = Logaritmayı,

u = Hata terimini ifade eder.

Bu denklem beş ülke için ayrı ayrı oluşturulmuş ve tahmin edilmiştir. Bu ülkelerin seçiminde Turizm Bakanlığı Konaklama İstatistiklerinden yararlanılmıştır. Bu istatistiklere bakıldığında Batı Karadeniz Bölgesi illerine en fazla yabancı turist gönderen ülkelerin sırasıyla, Almanya, Japonya, Fransa, B.D.T. Ülkeleri ve A.B.D. olduğu görülmüştür. Denklem tahmin edilmeden önce, açıklayıcı değişkenlerden KBG, DK ve YS'nin açıklanan değişken KTS'yi pozitif yönde, TÜFE'nin ise negatif yönde etkilemesi beklenmektedir. Eşitlikler Log-Lineer (Logaritmik-Doğrusal) formda belirlenmiş ve EKK yöntemi kullanılarak tahmin edilmiştir. Tahminler test istatistiklerine göre anlamlılıkları tespit edilmiş, değişkenler arasında otokorelasyon olup olmadığı Durbin-Watson (DW) test istatistiği ile değişkenlerin anlamlılıkları T istatistiği ile modelin bir bütün halinde anlamlılığı F testi ile modelin açıklama gücü ise R² ile test edilmiştir.

Bölgeye olan turizm talebini tahmin etmede beş ülke için aynı değişkenler kullanılarak her ülke için ayrı bir tahmin sonucu elde edilmiştir. Bu ülkeler için elde edilen tahmin sonuçları EK 1'de verilmiştir. Ayrıca bu ülkeler için

talebi etkileyen değişkenlerin katsayıları ve anlamlılık düzeyleri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Ülkeler İçin Yapılan Tahminlerin Sonuçlarına Göre Değişkenlerin Katsayıları ve Anlamlılık Düzeyleri

ÜLKE	SABİT	KBG	DK	TÜFE	YS	R ²	F	DW
ALMANYA	-10,568 (0,05)*	0,750 (0,02)*	-0,198 (0,56)	0,977 (0,03)*	0,684 (0,11)	0,349	2,009 (0,14)	1,346
JAPONYA	-4,347 (0,76)	0,732 (0,30)	-0,271 (0,70)	-0,722 (0,02)*	-0,422 (0,24)	0,624	6,225 (0,00)***	1,954
FRANSA	-21,558 (0,02)*	0,271 (0,30)	0,639 (0,23)	1,873 (0,00)a	0,546 (0,07)	0,624	6,227 (0,00)***	2,038
BDT ÜLKELERİ	-1,641 (0,81)	0,062 (0,79)	-0,508 (0,02)*	-0,442 (0,21)	0,362 (0,29)	0,628	6,335 (0,00)***	2,093
ABD	-13,877 (0,00)***	1,401 (0,00)***	-1,184 (0,00)***	1,390 (0,00)***	1,545 (0,00)***	0,756	11,596 (0,00)***	1,778

Değişkenlerin Anlamlılık Düzeyleri (* 0.05, ** 0.01, *** 0.001 düzeyinde anlamlı)

3. BULGULAR

Almanya

$$LKTS = -10.568 + 0.750LKBG - 0.198LDK + 0.977LTÜFE + 0.684LYS + u$$

Almanya için tahmin edilen denkleme bütün değişkenler girmiştir. KBG ve YS değişkenleri beklenen yönde, TÜFE ve DK değişkenleri beklenilen tersi yönde etkili olmuştur. T test istatistiğine göre bağımsız değişkenlerin anlamlı olanları Tablo 1'de gösterilmiştir. Denklemdaki bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkeni açıklama gücü (R²) %34 olup, F istatistiğine göre model %5 anlamlılık düzeyine göre bir bütün halinde anlamlı çıkmayan tek ülkedir.

Almanya'dan gelip bölgede konaklayan turistlerin talebini kişi başı gelir, fiyatlar ve yatak sayısı olumlu yönde etkilerken, döviz kurları olumsuz yönde

etkilemiştir. Alman turistler için gelir arttıkça bölgede konaklayan turist sayısı 0.75 oranında artmaktadır. Türkiye'deki fiyatlarda meydana gelen 1 birimlik değişme talebi 0.97 oranında, yatak sayısındaki 1 birimlik değişme de talebi 0.68 oranında artırmaktadır. Döviz kurundaki 1 birimlik değişme ise talebi 0.19 oranında azalmaktadır. Görüleceği üzere Almanya'dan bölgeye olan turist talebini en fazla fiyat değişkeni etkilemektedir.

Japonya

$$LKTS = -4.347 + 0.732LKBG - 0.271LDK - 0.722LTÜFE - 0.422LYS + u$$

Japonya için tahmin edilen denkleme bütün değişkenler girmiştir. KBG ve TÜFE değişkenleri beklenen yönde, YS ve DK değişkenleri beklenilen tersi yönde etkili olmuştur. T test istatistiğine göre bağımsız değişkenlerin anlamlı olanları Tablo 1'de gösterilmiştir. Denklemdaki bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkeni açıklama gücü (R^2) %62 olup, F istatistiğine göre model %5 anlamlılık düzeyinde bir bütün halinde anlamlıdır.

Japonya'dan gelip bölgede konaklayan turistlerin talebini kişi başı gelir olumlu yönde etkilerken, fiyatlar, yatak sayısı ve döviz kurları olumsuz yönde etkilemiştir. Japon turistler için gelir arttıkça bölgede konaklayan turist sayısı 0.73 oranında artmaktadır. Türkiye'deki fiyatlarda meydana gelen 1 birimlik değişme talebi 0.72 oranında, yatak sayısındaki 1 birimlik değişme de talebi 0.42 oranında, döviz kurundaki 1 birimlik değişme ise talebi 0.27 oranında azaltmaktadır. Görüleceği üzere Japonya'dan bölgeye olan turist talebini en fazla kişi başı gelir değişkeni etkilemektedir.

Fransa

$$LKTS = -21.558 + 0.271LKBG + 0.639LDK + 1.873LTÜFE + 0.546LYS + u$$

Fransa için tahmin edilen denkleme bütün değişkenler girmiştir. KBG ve DK değişkenleri beklenen yönde, TÜFE değişkeni beklenilen tersi yönde etkili olmuştur. T test istatistiğine göre bağımsız değişkenlerin anlamlı olanları Tablo 1'de gösterilmiştir. Denklemdaki bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkeni açıklama gücü (R^2) %62 olup, F istatistiğine göre model %5 anlamlılık düzeyinde bir bütün halinde anlamlıdır.

Fransa'dan gelip bölgede konaklayan turistlerin talebini kişi başı gelir, fiyatlar ve döviz kurları olumlu yönde etkilemiştir. Fransız turistler için gelir arttıkça bölgede konaklayan turist sayısı 0.27 oranında artmaktadır. Türkiye'deki fiyatlarda meydana gelen 1 birimlik değişme talebi 1.87 oranında, döviz kurundaki 1 birimlik değişme ise talebi 0.63 oranında artırmaktadır.

Görüleceği üzere Fransa'dan bölgeye olan turist talebini en fazla fiyat değişkeni etkilemektedir.

BDT Ülkeleri

$$LKTS = -1.641 + 0.062LKBG - 0.508LDK - 0.442LTÜFE + 0.362LYS + u$$

BDT Ülkeleri için tahmin edilen denkleme bütün değişkenler girmiştir. KBG, TÜFE ve YS değişkenleri beklenen yönde, DK değişkeni beklenilenin tersi yönde etkili olmuştur. T test istatistiğine göre bağımsız değişkenlerin anlamlı olanları Tablo 1'de gösterilmiştir. Denklemdaki bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkeni açıklama gücü (R^2) %62 olup, F istatistiğine göre model %5 anlamlılık düzeyine göre bir bütün halinde anlamlıdır.

BDT Ülkelerinden gelip bölgede konaklayan turistlerin talebini kişi başı gelir ve yatak sayısı olumlu yönde etkilerken, döviz kurları ve fiyatlar olumsuz yönde etkilemiştir. BDT Ülkeleri turistleri için gelir arttıkça bölgede konaklayan turist sayısı 0.06 oranında artmaktadır. Türkiye'deki fiyatlarda meydana gelen 1 birimlik değişme talebi 0.44 oranında, döviz kurundaki 1 birimlik değişme ise talebi 0.50 oranında azalmakta, yatak sayısındaki 1 birimlik değişme de talebi 0.36 oranında artırmaktadır. Görüleceği üzere BDT Ülkelerinden bölgeye olan turist talebini en fazla döviz kurları değişkeni etkilemektedir.

ABD

$$LKTS = -13.877 + 1.401LKBG - 1.184LDK + 1.390LTÜFE + 1.545LYS + u$$

ABD için tahmin edilen denkleme bütün değişkenler girmiştir. KBG ve YS değişkenleri beklenen yönde, TÜFE ve DK değişkenleri beklenilenin tersi yönde etkili olmuştur. T test istatistiğine göre bağımsız değişkenlerin anlamlı olanları Tablo 1'de gösterilmiştir. Denklemdaki bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkeni açıklama gücü (R^2) %75 olup, F istatistiğine göre model %5 anlamlılık düzeyinde bir bütün halinde anlamlıdır.

ABD'den gelip bölgede konaklayan turistlerin talebini kişi başı gelir, fiyatlar ve yatak sayısı olumlu yönde etkilerken, döviz kurları olumsuz yönde etkilemiştir. Amerikalı turistler için gelir arttıkça bölgede konaklayan turist sayısı 1.40 oranında, Türkiye'deki fiyatlarda meydana gelen 1 birimlik değişme talebi 1.39 oranında, yatak sayısındaki 1 birimlik değişme talebi 1.54 oranında artırırken, döviz kurundaki 1 birimlik değişme ise talebi 1.18 oranında azaltmaktadır. Görüleceği üzere ABD'den bölgeye olan turist talebini en fazla yatak sayısı değişkeni etkilemektedir.

4. TARTIŞMA

Bu çalışmayla, yatırım kararlarının ve turizm politikalarının belirlenmesini etkileyen turizm talebinin tahmini yapılmış ve yorumlanmıştır. Ekonometrik tahminlerden şu sonuçlara ulaşılmıştır.

TÜFE (Tüketici Fiyatları Endeksi) bir ülkenin talebini etkilememektedir. Bir ülkenin talebini olumsuz, üç ülkenin talebini ise olumlu yönde etkilemektedir.

DK (Döviz Kurları) üç ülkenin talebini etkilememekle beraber iki ülkenin talebini de olumsuz yönde etkilemiştir.

KBG (Kişibaşı Gelir) üç ülkenin talebini etkilemezken, iki ülkenin talebini olumlu etkilemiştir.

YS (Yatak Sayısı) üç ülkenin talebini etkilemezken, iki ülkenin talebini olumlu yönde etkilemiştir.

Turist gönderen ülkelerdeki kişibaşı gelir ve Türkiye'deki terörist faaliyetler dışındaki olumsuz olaylar gibi faktörler bölge için dışsaldır ve bu faktörlere etki etmeyecektir.

Batı Karadeniz Bölgesinden en fazla turizm talebinde bulunan beş ülkenin tahmin sonuçlarına göre talep üzerindeki en etkili faktörler incelenecektir. Burada yalnızca bölgenin etki edebileceği ve yönlendirebileceği faktörler incelenmiştir.

Almanya: Almanya Türk turizmi için önemli bir ülke olmasına rağmen Batı Karadeniz Bölgesine gelen turistlerin sadece %7'sini Alman turistler oluşturmuştur. Alman turistlerin bölgeye olan talebini etkileyen en önemli faktör fiyatlar olduğu tespit edilmiştir. İkinci faktör ise kişibaşı gelirdir. Ancak her iki faktörün esnekliği 1'den küçüktür. Yani talebe çok az bir olumlu etki yapmaktadır. Zaten kişibaşı gelire bölgenin hiçbir etkisi söz konusu değildir. Döviz kurları ve yatak sayısı ise talebi hiç etkilememektedir.

Japonya: Japon turistler özellikle bölgede Safranbolu ilçesine en çok gelen yabancı turistler olarak karşımıza çıkmasına rağmen yine bölgedeki oranları %8 gibi düşük seviyede kalmıştır. Japon turistlerin talebini en fazla fiyatlar faktörü etkilemiştir. Bu etki de 1'den küçük ve negatif yöndedir. Yani ülkedeki veya bölgedeki fiyatlarda meydana gelecek 1 birimlik artış talebi 0.72 oranında düşürmektedir. Diğer faktörler etkili değildir.

Fransa: Bölgeye gelenler içinde en yüksek oran %80 ile Fransız turistler olmuştur. Fransız turistlerin talebini en fazla etkileyen faktör 1.87 ile fiyat-

lar olmuştur. Bu sonuç beş ülke içinde en yüksek esnekliktir. Yani fiyatlarda meydana gelen 1 birimlik değişme talebi 1.87 oranında artırmaktadır. İkinci olarak da yatak sayısıdır. Yatak sayısındaki 1 birimlik artış talebi 0.54 oranında artırmaktadır. Kişibaşı gelir ve döviz kurları talepte etkili değildir.

BDT Ülkeleri: Rusya başta olmak üzere bütün Orta Asya Türk Cumhuriyeti ülkeleri BDT adı altında toplanmaktadır. BDT özellikle Karadeniz Bölgesinin tamamı için en önemli ve en yakın ülke konumundadır. 1990'lı yıllarda Sarp sınır kapısının açılmasıyla bu ülkelerle bölge arasında yoğun bir giriş - çıkış başlamıştır. Fakat bu Batı Karadeniz Bölgesi'ne gelen turistler içinde ancak %3 gibi çok düşük bir seviyede konaklama gerçekleşmiştir. BDT'li turistlerin bölgeye olan talebini en fazla döviz kurları faktörü etkilemiştir. -0.50 olumsuz bir yönde etkili olmuştur. Yani döviz kurundaki 1 birimlik değişme BDT'li turistlerin talebini 0.50 oranında azaltmaktadır. Diğer faktörlerin bir etkisi yoktur.

ABD: Bölgeye turist gönderen ülkeler arasında en düşük oran %2 ile ABD'li turistler bulunmuştur. Fakat talepte bütün faktörler etkili çıkmıştır. Talebi en fazla etkileyen faktör yine yatak sayısıdır. Yatak sayısındaki 1 birimlik artış bölgeye olan turist talebini 1.54 oranında artırmaktadır. Bu sonuç beş ülke içinde en yüksek ikinci esnekliktir. İkinci önemli faktör 1.40 ile kişibaşı gelir olmuştur. Üçüncü önemli faktör ise 1.39 ile fiyatlar faktörüdür. Sadece döviz kurundaki 1 birimlik değişme talebi -1.18 oranında azaltmaktadır.

Bu sonuçlara göre; Batı Karadeniz Bölgesinin bir ülke hariç diğerlerine uygulayacağı en önemli turizm politikası, fiyatların uygun seviyede olmasıdır. Aksi halde Türkiye'deki fiyat artışları hem Türkiye hem de bölgeye olan turizm talebini azaltacaktır. Fiyatlar faktörünün esnekliği bir ülke hariç 1'den büyüktür. İkinci önemli politika ise, yatak sayısı ve kalitesini artırmak ile boş yatakları doldurmak olmalıdır. Bu da yatak sayılarında meydana gelecek bir artışın talebi daha fazla artıracağını göstermektedir.

SONUÇ

Sosyal olayların ekonomik boyutları genellikle sonuçlardan yola çıkılarak yorumlanır. Sosyal bir olgu olan turizm faaliyetindeki değişim ve gelişimlerin izlenmesi, bunların ekonomik sonuçlarının önceden değerlendirilmesi, özel ve kamudaki karar alıcıların planlama yapabilmeleri açısından büyük önem taşımaktadır.

Batı Karadeniz Bölgesine yönelik turizm talebinde ziyaretçilerin genel bir memnuniyeti söz konusudur. Tesis sayısı ve sunulan hizmet özellikle yerli turistler tarafından yeterli bulunmaktadır. Bölgenin kültür ve doğa turizminin ön plana çıkmakta olduğu bir gerçektir.

Bölgeye olan talebin sürdürülebilir olması için;

- Ulaşım imkânlarının daha da iyileştirilmesi,
- Mevcut koruma- kullanma dengesinin devam ettirilmesi,
- Hizmet kalitesinin artırılması,
- Fiyatların makul seviyede tutulması,
- Bölgenin daha iyi tanıtılması

önerilmektedir.

Bölgenin Türkiye turizm pastasından aldığı payın yükselebilmesi, elindeki mevcut potansiyeli harekete geçirecek, talebi bölgeye yönlendirecek planlama, tanıtım ve pazarlama politikasının geliştirilmesine bağlıdır. Turizm ekonomik ve kültürel bir faaliyettir. Yalnızca yeşil tabiatın var olması ile kendiliğinden bir turizm faaliyetinin gelişemeyeceği gerçeği bölgede yeni anlaşılmaya başlanmıştır. Dolayısıyla bu ürünü destekleyecek unsurlarla birlikte bir anlam ifade edecektir. Bu destek unsurları da tamamen bölge kendi imkânlarıyla oluşturacağı aşikârdır. Küresel ısınmayla birlikte turizm hareketlerinin Karadeniz Bölgesinde artacağı tahmin edilmektedir. Tatillerini temiz, bozulmamış bir çevrede geçirmek isteyen çevreye duyarlı turistlerin artması, eko turizm hareketlerinin yaygınlaşması, oldukça bakir ve bozulmamış güzelliklere sahip Batı Karadeniz Bölgesinde turizm endüstrisinin gelişeceğinin sinyallerini vermektedir. Bölgede turistik ürün arz eden işletmelerin sorunları ile ilgilenilmesi, ürün ve hizmet standartlarının sağlanabilmesi, kamu ve özel sektör arasında sağlam bir iletişim ve koordinasyon ağının kurulması gereklidir. Ulaşım ve altyapı sorunlarının azaltılması da gelen misafirlerin bölgedeki kalış sürelerini artıracığı tahmin edilmektedir.

KAYNAKÇA

- ADALIOĞLU, S. (2005), Türkiye Ekonomisinde Turizm Sektörünün Yeri ve Dış Turizm Talep Tahmini, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- DALLI, Ö. (1980), Turizmde Talep ve Maliyet Enflasyonu, İstanbul Üniversitesi, İktisadi Coğrafya ve Turizm Enstitüsü Konferansları (1979–1980).

EMİR, G. (2000), Doğu Karadeniz Bölgesinde Turizm, Ekonomik Etkileri ve Talep Tahminleri, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul

EMİR, S.F. (2002), Bartın ve Çevresinin Turizm Coğrafyası, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul

SARKIM, M. (1997), Turizmin Türk Ekonomisindeki Yeri ve Türkiye'ye Olan Turizm Talebinin Tahmini, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon

www.turizm.gov.tr

www.dpt.gov.tr

www.die.gov.tr

www.tcmb.gov.tr

EKLER: ÜLKELER İÇİN VERİ SETLERİ

Ek 1. Almanya İçin Veri Seti

Yıllar	KTS	KBG	TÜFE	DK	YS
1988	424	20320	73,7	1022	2868
1989	530	18480	63,3	1364	2868
1990	757	15400	60,3	1947	2868
1991	884	20060	66,0	3339	2916
1992	2730	21250	70,1	5302	3305
1993	2152	22720	66,1	8347	3005
1994	1760	20660	106,3	24806	3327
1995	844	23360	93,6	41524	3364
1996	1700	23560	80,4	69073	3444
1997	1341	20770	85,7	114300	3481
1998	981	15220	84,6	187230	3677
1999	460	15570	64,9	277169	3745
2000	1162	25570	54,9	296697	3264
2001	1038	25310	54,4	574053	3264
2002	892	26030	29,7	1417080	3264
2003	856	26770	18,4	1698250	3264
2004	822	27390	9,3	1771131	5131
2005	839	28730	7,7	1.684141	5342
2006	1474	29850	9,6	1.793458	5628
2007	1474	28700	8,4	1.786275	5628

Ek 2. Japonya İçin Veri Seti

Yıllar	KTS	KBG	TÜFE	DK	YS
1988	442	17650	73,7	14	2868
1989	441	18230	63,3	16	2868
1990	702	18820	60,3	17	2868
1991	795	19440	66,0	30	2916
1992	411	20610	70,1	54	3305
1993	411	21080	66,1	90	3005
1994	829	21680	106,3	280	3327
1995	368	22490	93,6	483	3364
1996	316	23700	80,4	732	3444
1997	815	24430	85,7	1227	3481
1998	1242	24210	84,6	1956	3677
1999	350	24440	64,9	3634	3745
2000	1138	25820	54,9	5859	3264
2001	2319	26580	54,4	10240	3264
2002	2664	27190	29,7	12289	3264
2003	1987	28220	18,4	13001	3264
2004	4504	29730	9,3	13234	5131
2005	6423	30100	7,7	1.22235	5342
2006	1192	30350	9,6	1.233283	5628
2007	1192	36570	8,4	1.112525	5628

Ek 3. Fransa İçin Veri Seti

Yıllar	KTS	KBG	TÜFE	DK	YS
1988	2230	18340	73,7	35480	2868
1989	2788	16680	63,3	48148	2868
1990	3983	13900	60,3	76064	2868
1991	1057	17810	66,0	72968	2916
1992	48946	18740	70,1	74096	3305
1993	62575	19710	66,1	75714	3005
1994	26002	20490	106,3	80978	3327
1995	27409	22720	93,6	78044	3364
1996	25665	22490	80,4	72838	3444
1997	43476	20200	85,7	75306	3481
1998	20925	15750	84,6	80794	3677

1999	4654	14110	64,9	79161	3745
2000	6380	24110	54,9	87438	3264
2001	8061	26270	54,4	148013	3264
2002	9002	27540	29,7	1417080	3264
2003	2380	28030	18,4	1698250	3264
2004	2528	28660	9,3	1771131	5131
2005	1928	29280	7,7	1.684141	5342
2006	1301	30400	9,6	1.793458	5628
2007	1301	24400	8,4	1.786275	5628

Ek 4. BDT Ülkeleri İçin Veri Seti

Yıllar	KTS	KBG	TÜFE	DK	YS
1988	479	3360	73,7	3198	2868
1989	533	3740	63,3	3554	2868
1990	592	4160	60,3	3949	2868
1991	1823	3650	66,0	4436	2916
1992	144	2830	70,1	5706	3305
1993	123	2340	66,1	17128	3005
1994	185	2450	106,3	51825	3327
1995	48	2560	93,6	68973	3364
1996	92	2600	80,4	79951	3444
1997	474	2700	85,7	80415	3481
1998	451	2810	84,6	89075	3677
1999	115	4090	64,9	90111	3745
2000	92	5050	54,9	71956	3264
2001	182	2780	54,4	94700	3264
2002	257	2100	29,7	52000	3264
2003	415	5950	18,4	53000	3264
2004	1131	4090	9,3	52000	5131
2005	2906	5340	7,7	57000	5342
2006	1242	6140	9,6	53000	5628
2007	1242	5780	8,4	56000	5628

Ek 5. ABD İçin Veri Seti

Yıllar	KTS	KBG	TÜFE	DK	YS
1988	655	21600	73,7	1813	2868
1989	520	22140	63,3	2311	2868
1990	379	17840	60,3	2927	2868
1991	431	19810	66,0	5074	2916
1992	688	21620	70,1	8555	3305
1993	606	22040	66,1	14458	3005
1994	726	22380	106,3	38418	3327
1995	682	22600	93,6	59501	3364
1996	829	23790	80,4	107505	3444
1997	769	24740	85,7	204860	3481
1998	610	21680	84,6	313707	3677
1999	314	21510	64,9	540098	3745
2000	490	34260	54,9	621304	3264
2001	491	35160	54,4	1184222	3264
2002	528	35770	29,7	1506529	3264
2003	327	36310	18,4	1514083	3264
2004	685	39930	9,3	1432737	5131
2005	830	39590	7,7	1.345291	5342
2006	869	41650	9,6	1.433458	5628
2007	869	42690	8,4	1.315858	5628

KTS ve YS Turizm Bakanlığı, TÜFE Türkiye İstatistik Kurumundan, DK ve KBG verileri ülkelerin Merkez Bankalarından alınmış olup, analize logaritmik değerleri alınarak girilmiştir.